

Asia: VN/24185/2023

Lausuntopyyntö terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Mietintö on perusteellinen ja hyvin valmisteltu. Siinä kootaan ansiokkaasti laajasta lähdeaineistosta lainsäädännön kehityksen eri vaiheet sekä aiemmin hajallaan olleet perustelut yhteen jäsennellyllä tavalla.

Käräjäoikeus pitää kannatettavana tavoitetta muodostaa terroristisia rikoksia koskevista rangaistussäännöksistä selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus sekä edistää terrorismirikollisuuden torjuntaa. Rangaistusasteikkojen tarkistaminen suhteessa rikosten moitittavuuteen sekä rikosten selvittämisen tukeminen pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännöksillä on mietinnöstä ilmenevällä tavalla perusteltua.

Yleisenä huomiona todetaan, että muutosehdotusten ja niiden vaikutusten arviointi on haastavaa, koska kyseiset rangaistussäännökset tulevat sovellettavaksi erittäin harvoin. Oikeuskäytäntöä ei juuri ole.

Sääntelyä kehitettäessä tulee huolehtia myös asianmukaisen koulutuksen järjestämisestä.

Rangaistussäätelyn selkeyttäminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Rikoslain uuteen 34 a lukuun ehdotetut säännökset on hyvin muotoiltu, ja niiden järjestys sekä kieliasu on nykyistä parempi. Pykäläviittausten karsiminen selkiyttää rangaistussäännöksiä. Keskeisenä säilyy terroristista tarkoitusta koskeva määritelmäsäännös. Määritelmäsäännös on mietinnössä esitetyllä tavalla perusteltua nostaa luvun alkuun.

Käräjäoikeus pitää kannatettavana mietinnössä omaksuttua ratkaisua käyttää luetteloa terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista sen sijaan, että käytettäisiin erilaisia terrorismirikosnimikkeitä. Uusien rikosnimikkeiden luominen olisi paitsi hankalaa rikosten kirjon vuoksi, myös johtaisi käytännössä syyttäjän tarpeeseen esittää vaihtoehtoisia rangaistusvaatimuksia ilman terroristista tarkoitusta tehdyn rikoksen teonkuvauksen mukaisesti.

Rangaistussäntelyn kattavuus

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Kuten mietinnössä on todettu, terrorismirikollisuudessa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä ja terveyttä hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta. Tämän vuoksi on perusteltua pyrkiä rangaistussäntelyn mahdollisimman laajaan kattavuuteen. Monessa tunnusmerkistössä tarkoitetut teot ovat jo varsin etäällä päärikoksesta. Arviointia kattavuudesta hankaloittaa se, ettei soveltamiskäytäntöä juuri ole. Rangaistussäntely kuitenkin vaikuttaa riittävän kattavalta

Rangaistusasteikot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ottaen huomioon, mitä edellä on todettu terrorismirikollisuuden vakavuudesta, on rangaistusmaksimit syytä säätää tätä kuvaavaksi. Koska säntely kattaa hyvin moninaisia tekoja, on perusteltua, että säädettävät asteikot ovat laajat. Käräjäoikeus pitää myös perusteltuna, että rangaistusasteikot poikkeaisivat yleisemmin säädetyistä asteikoista, koska rikokset ovat laadultaan poikkeavia. Vakavuudeltaan moitittavimpia terrorismirikoksia voidaan verrata esimerkiksi sotarikoksiin ja henkirikoksiin, joista säädettyihin rangaistusasteikkoihin nähden olemassa olevat 34 a luvun ja muistiossa ehdotetut rangaistusasteikot ovat linjassa.

Tunnusmerkistöjen selkeys

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Osaltaan rangaistussäntelyn kattavuuteen pyrkiminen johtaa siihen, että käytännön soveltamistilanteissa tullaan törmäämään vaikeisiin lainkonkurrenssi- ja rajanvetokysymyksiin. Myös esimerkiksi tahallisuutta ja osallisuusasteita koskevat kysymykset voivat osoittautua haastaviksi. Koska käytäntöä ei juuri ole, olisi hyödyllistä, jos lain perusteluissa tuotaisiin esille esimerkkejä avuksi ja tueksi soveltamistilanteisiin avaamaan lainsäätäjän tarkoitusta.

Yksittäisenä kysymyksenä tunnusmerkistöjen selkeydestä voidaan nostaa esille esitetyn RL 34 a luvun 10 ja 11 §:n välinen suhde. Ensin mainittu on asteikon perusteella moitittavampi, mutta kolmannen momentin mukaan pykälää ei tule soveltaa, mikäli 11 §:n tunnusmerkistö täyttyy. Käräjäoikeus pitää mahdollisena, että käytännössä rangaistuksen tuomitseminen 10 §:n perusteella voi jäädä harvinaiseksi, jos terroristista rikosta rahoittaessa tekijä joka tapauksessa myös rahoittaisi terroristisia rikoksia tekevää henkilöä tai terroristiryhmää, ja jos 10 §:ää ei tule soveltaa 11 §:n tunnusmerkistön täytyessä. Sinällään käräjäoikeus pitää perusteltuna, että konkreettisen rikoksen rahoittaminen arvioidaan ankarammin kuin etäisempi rahoittamistoimi. Tällöin perusteltua olisi kuitenkin rikoslaissa muutoin omaksuttujen ratkaisujen mukaisesti säätää, että 11 §:ää ei sovelleta, jos teko on rangaistava 10 §:n mukaan tai jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Yksiköinnistä olisi hyvä saada perusteluihin tarkennusta.

Tahallisuuskysymyksen osalta hankalia kysymyksiä aiheuttanee se, että yhtäältä on korotettu tahallisuusvaatimus, mutta toisaalta 11 §:n soveltaminen ei edellyttäisi selvitystä siitä, että varat on annettu tai kerätty jonkin terrorismirikoksen tekemistä varten tai että varoja on ylipäänsä käytetty mihinkään tarkoitukseen, koska varojen antaminen voi joka tapauksessa vapauttaa terroristin tai terroristiryhmän käyttämään muita varoja terrorismirikosten tekemiseen. Ongelmaksi saattaa siis muodostua mietinnössä kuvattuihin oikeudenvastaisuusnäkökohtiin liittyvät näyttökysymykset – tarkemmin sanoen esimerkiksi se, milloin tekijällä on riittävä tietoisuus siitä, että varojen saaja tekee terroristisia rikoksia, ja jos sellainen tietoisuus syntyy, se, onko tällöin kaikki varojen antaminen rangaistavaa (esimerkiksi lahjan antaminen läheiselle).

Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat lakiehdotukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Pakkokeinojen käyttöä harkittaessa voi olla ongelmallista, jos edellytykset kytketään mahdollisesti myöhemmin tuomittavan rangaistuksen lajiin. Pakkokeinot saattavat olla tarpeen tutkinnan alkuvaiheessa, jolloin on varsin hankalaa arvioida, mikä rangaistus teosta voisi seurata. Näin on etenkin, kun vakiintunutta käytäntöä ei ole.

Muut rikoslain 34 a luvun muuttumiseen liittyvät lakiehdotukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ei huomautettavaa.

Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Asteikkojen koventaminen yleisesti ottaen johtaa rangaistusten ankaroitumisen. Terrorismirikosten osalta käytäntöä on kuitenkin nykyisellään vain vähän.

Ehdotusten vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Mietinnössä todetuin tavoin ehdotusten taloudellisten vaikutusten arviointi on hankalaa. Tilannetta ja taloudellisten resurssien riittävyyttä tulee seurata.

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Kolu Juha
Päijät-Hämeen käräjäoikeus